

Ezüst Duna keringő

Beszélgetés a folyami utazó Nick Thorpe-pal

Egyévnvi úti élményei alapján a Dunáról írt sokszereplős, olvasmányos és egyben tudományos riportkönyvet a BBC kelet-közép-európai tudósítója, Nick Thorpe, aki harminc éve él és dolgozik Magyarországon.

– Hogyan került éppen Budapestre?

– Először 1983-ban jöttem ide, mint egyfajta politikai turista. Akkor huszonhárom évesen, sok környezetvédelmi és a rakétatelepítések elleni akcióban vettem részt. Az egyik angliai tüntetésen hallottam, hogy Magyarországon is van egy ilyen mozgalom, a Duna Kör. Nyaralás helyett ide jöttem. Találkoztam velük, jó barátok lettünk. Később, 1985-ben jött az ötlet, hogy kipróbálom az újságírószakmát. Akkor került hatalomra Gorbacsov a Szovjetunióban, és mondták, ez mindent meg fog változtatni a térségben. Magyarországot már ismertem, ez lett a célpont. Az első riportom ráadásul Bős-Nagymarosról és a Duna Körrel szövegezt. Attól fogva nagyon fontos nekem a Duna.

– A könyvére készülve végigutazott a Dunán, illetve a folyó mentén. Miért a folyásiránnyal szembe, a Fekete-tengertől a Fekete-erdő felé haladt?

– Most már több mint a fél életemet Kelet-Európában, Magyarországon éltem, és mint nyugat-európai, északi embernek az a bajom saját népeimmel, hogy lenézik Közép-Európát, túlzottan London, Párizs vagy Berlin centrikusak. Kelet-európai szemmel akkor tudom nézni Európát, ha fölfelé haladva ismerem meg. Sok menekült, kereskedő, katona, kalandor is a Dunát használta iránytűként, amikor Nyugat-Európába ment szerencsét próbálni.

– Egész fejezetet szentelt könyvében a folyó színének. Ha zeneszerző volna, és írna egy keringőt a Dunához, milyen színnel jellemezné?

– Az ezüsttel. Leginkább olyannak láttam, például Szerbiában Ram környékén, vagy Kolumbácnál. Persze pillanatról pillanatra változik a folyó. A bolgárok érdekes módon fehér Dunáról beszélnek, egy ortodox pap, akivel Romániában egy kolostorban találkoztam, kékek mondta. Általában itt Budapesten inkább barna, zöld. De fekete is tud lenni, pláne így estefelé.

– Nemcsak a folyót „énekelte” meg, hanem a közelében élő emberek sorsát is, hosszan ír például a cigány Dunáról. Jogvédő lett a hajdani környezetvédelemből az évtizedes tapasztalatok nyomán?

– Fontosak voltak nekem az emberek, az én könyvem ebből a szempontból más, mint Claudio Magris-é. Nagyon szépen ír a folyóról, de a közép-európai értelmiség melankolikus hangján. Van valami melankólia a Dunában, de ő szerintem ezt túlhangsúlyozta. Engem a mindennapi emberek érdekelték, akik a Dunánál és a Dunából élnek, a révések, a halászok, a földművesek, a paprikaszedők Kalocsán, a juhászok, a határőrök, a csempészek. Nekik nincs idejük melankóliázni. Régi, sajnos már halott barátom, Karátson Gábor mondta egyszer, hogy energiaforrásoknak kell látni a Dunát, de nem mint Bős-Nagymarosnál vagy a Vaskapunál gondolták, hogy elektromos energiát nyernek belőle. Az emberek töltődnek fel általa. Ezt látom a tekintetükből a folyót érintő villamosokon.

– Maga le szokott ülni olykor a Duna-parton?

– Sajnos nagyon zsúfolt az életem, nincs időm rá. Az volt a szép az utazás alatt, hogy tudtam sétálni, ülni a folyó mellett, úszni benne. Mielőtt ezt a könyvet kezdtem írni, soha nem úsztam a Dunában, nem mertem. De ha már írok róla, gondoltam, muszáj. Nem mondom, Paks mellett féltem egy kicsit.

– Derülátó a könyve. Amikor arról ír, hogy gyerekeknek hajnalok hajnalán tankönyvekkel megrakott táskával kompon kell egyik partról a másikra menniük az iskolába, nem sajnálja, hanem szinte irigyli őket, amiért mindennap kétszer hajózáhatnak.

– Általában optimista vagyok, és nagyon érdekelnek az emberek. Végül is én bizonyos fokig még mindig idegen vagyok ezekben a furcsa országokban, de az út során majdnem mindenhol a saját bőrömmön tapasztaltam a vendégszeretetet. Szerintem manapság sem a gyűlölködés a fő betegség errefelé, hanem az egymás iránti közömbösség. De a közöny csak egy vékony, felszíni réteg, amit közeledéssel, beszélgetéssel hamar el lehet távolítani. Mostanában sokat foglalkoztam a menekültüggyel, gyakran voltam a határokon. A közvélemény-kutatásokból az derül ki, hogy Magyarországon sokan utálják a menekülteket. Én nem ezt tapasztaltam. Jártam Ásotthalmon, ahol az emberek egy éve szenvednek attól, hogy jönnek-mennek éjszaka, hajnalban a menekültek, ugatja őket a kutya. Sok odavalósi embert láttam, akik talán azt mondják, hogy a Jobbikra szavaznának, de enni-innivalót adnak a menekülteknek. Volt, hogy megállt a traktoros, és almát adott az eritreai nőnek, akivel éppen riportot készítettem. Ha én csinálnám a közvélemény-kutatást, és valaki azt mondaná, fél a menekültektől, megkérdezném, miért, és ha tájékozatlanság, riogató szóbeszéd miatt félne, elmondanám, amit ellenkezőt láttam, tudok.

– Mennyit kellett könyvtárakban kutatnia ehhez a tudományos ismereteket is felsorakoztató, mégis élvezetes könyv megírásához?

– Többet, mint előre gondoltam, mert útközben olyan régészeti, történelmi témák merültek föl, amikről nem tudtam eleget. Kihívás volt, hogy az angolul a komoly Yale University Pressnél megjelent kötet történészeknek, egyetemi diákoknak, oktatóknak is szóljon, ugyanakkor szépirodalmi és riportjellegű is legyen. Meg útikönyv, aminek érdekében a Dunát járó nagy hajók közönségének is beszélnek az élményeiről.

Mátraházi Zsuzsa

▶ könyvről

Nick Thorpe: **A DUNA**

Utazás a Fekete-tengertől a Fekete-erdőig
Solar Kiadó, 352 oldal, 3950 Ft